

การรอกการลงโทษปรับ Fine Suspension

ศตวรรษที่ ๒๑ เทคโนโลยีสารสนเทศ

บทนำ

การกระทำความผิดของคนในสังคม ข้อมต้องถูกลงโทษตามกฎหมายที่สังคมกำหนด เพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดการแก้แค้นกันเอง ในสมัยโบราณการลงโทษผู้กระทำความผิดใช้วิธีการที่รุนแรงเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้เข็ดหลาบ แต่วิธีรุนแรงนั้นก็ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา กลับเพิ่มความเคียดแค้นชิงชังและต่อต้านสังคม จากปัญหาดังกล่าว จึงเกิดแนวคิด ที่จะนำผู้กระทำความผิดที่มีโทษเล็กน้อยให้ต้องรับผลร้ายจากโทษนั้น

การรอกการลงโทษ หรือการรอกการกำหนดโทษเป็นมาตรการที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ผู้กระทำความผิดซึ่งศาลพิพากษา ลงโทษในระยะสั้นต้องรับโทษ อย่างไรก็ตาม การรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษในปัจจุบันในกฎหมายอาญา ของประเทศไทย กฎหมายบัญญัติไว้ให้มีการรอกได้แต่เฉพาะโทษจำคุกเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษจำคุก เป็นโทษที่ใช้โดยทั่วไปกับความผิดส่วนใหญ่ แต่โทษที่มีใช้กันมากอีกประเภทหนึ่งก็คือโทษปรับ ซึ่งมักจะใช้เป็นโทษหลักควบคู่กันไปกับโทษ จำคุกในความผิดเกือบทุกอย่างที่มีโทษจำคุก และยังใช้ เป็นโทษหลักโดยเฉพาะสำหรับความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ อีกมาก แต่ทำไมกฎหมายถึงไม่บัญญัติ ให้มีการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษในโทษปรับไว้ ทั้งที่เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษปรับ ก็อาจจะเกิดปัญหาได้เช่นเดียวกับการได้รับโทษจำคุก เช่น บางกรณีผู้กระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ความผิดไม่ร้ายแรงและไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ผลจึงกลายเป็นว่ารัฐ ก็ไม่ได้รับค่าปรับและยังสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินในการดูแลผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับ ผู้ถูกกักขังอาจเสียสุขภาพจิต และอาจกลายเป็นอาชญากรได้ในภายหลัง

ดังนั้น หากมีการนำเอาวิธีการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษปรับมาใช้จะก่อให้เกิดประโยชน์ และแก้ข้อเสียของโทษปรับได้หลายประการ กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้มากขึ้น ทั้งเป็นการเลี่ยงการลงโทษกักขังแทนค่าปรับ หรือถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับเพราะการลงโทษดังกล่าวไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคำพิพากษาที่ศาลพิพากษาใช้ลงโทษปรับเลยแต่อย่างใด

¹ น.บ. (เกียรติคุณอันดับ 2) มธ., เนติบัณฑิตไทย, ประกาศนียบัตรอบรมวิชาว่าความ สภากาชาดความ
คณะนิติศาสตร์ ภาควิชากฎหมายแพ่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา

มีความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ หลายทฤษฎีที่ได้อธิบายความหมายของการลงโทษแตกต่างกันออกไป วัตถุประสงค์ของการลงโทษมักจะกล่าวกันว่า เพื่อข่มขู่ แก้ไข ปรับปรุง แก้แค้นทดแทน และคุ้มครองสังคม โดยการตัดโอกาสของผู้กระทำผิด โดยมีทฤษฎีต่าง ๆ เช่น

(1) ทฤษฎีของ Durkheim

กล่าวว่า การลงโทษคือวิธีการประการหนึ่งที่จะแสดงถึงการรับรอง และยืนยันถึงคุณค่าของสังคม ซึ่งถูกละเมิด และทำหายโดยการก่ออาชญากรรม วัตถุประสงค์ใหญ่คือ การแสดงถึงหลักการของสังคม ในการประกันคุณค่า หรือค่านิยมพื้นฐานแห่งสังคมซึ่งถูกละเมิดโดยอาชญากร ดังนั้น ทฤษฎีนี้ จึงมองการลงโทษไปในลักษณะคล้าย กับการสังเวตว์บุคคลเพื่อคุณงามความดีสาธารณะ

(2) ทฤษฎีตามความเห็นแบบลัทธิ Marxist

กล่าวว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ซึ่งเกิดขึ้นโดยชนชั้นต่ำ ในขณะที่กฎหมายและการลงโทษ เป็นมาตรการของชนชั้นสูงซึ่งคุมอำนาจทางการเมือง การลงโทษขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดแรงงาน เมื่อต้องการแรงงานกรรมกรมาก ชนชั้นสูงก็จะกำหนดโทษไม่รุนแรงนัก เมื่อความต้องการแรงงาน มีน้อยและมีการว่างงานเกิดขึ้น การลงโทษจะมีแนวโน้มที่จะหนักและรุนแรงขึ้น เช่น โทษประหารชีวิต และโทษต่อร่างกาย ส่วนโทษปรับนั้นจะถูกเปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นการเก็บภาษีเข้ารัฐ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้ใช้ระบบการลงโทษที่ไม่เป็นบรรทัดฐานอย่างแน่นอน แต่กลับบังคับ หรือลงโทษไปตามสภาวะการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

(3) ทฤษฎี Freudian

ทฤษฎีนี้มีหลักว่าการกำหนดโทษจะต้องพิจารณาในแง่ความผันแปรของบุคคล และถือว่า อาชญากรรมเกิดจากสภาพแห่งจิตใจ โดยนักสังคมวิทยาได้แบ่งแยกความแตกต่างของชนชั้นที่มีผลต่อขั้นตอน การลงโทษว่า การลงโทษจะเป็นการทารุณโหดร้ายเมื่อมีช่องว่างมากระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นต่ำ ซึ่งเป็นชนชั้นต่ำ ที่ได้รับการลงโทษมากกว่า

(4) ทฤษฎี Deterministic และ Behavioristic

เป็นทฤษฎีที่ยึดถือพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะทฤษฎีนี้ปฏิเสธทฤษฎีความรับผิดชอบเพื่อแก้แค้นทดแทน ตัวอย่างของผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้แก่ สำนัก Positive ตั้งขึ้นโดย Cesare Lombroso ซึ่งถือว่าอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติประการหนึ่ง โดยเห็นว่าการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเป็นสิ่งไม่สมควร วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

การลงโทษทางอาญาที่เป็นสากลนั้น จะมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนความผิด (Punishment as a Retribution, Retaliation or Revenge) แนวคิดในการลงโทษเพื่อทดแทนความผิดมีพื้นฐานมาจากทัศนะที่เรียกว่า ลัทธิเจตจำนงเสรี (Free

Will) กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ของบุคคลอยู่ภายใต้การตัดสินใจโดยเสรีของบุคคลนั้น ๆ โดยไม่มีสิ่งภายนอกมาบีบบังคับ และเมื่อเขาได้ตัดสินใจกระทำแล้วเขาจะต้องรับผิดชอบกับการกระทำนั้น ๆ ผู้นั้นจะต้องรับโทษเพื่อทดแทนความผิดของตัวเองที่ได้กระทำขึ้น¹ ถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่เก่าแก่ที่สุด โดยมีพื้นฐานความคิดที่ว่าจะเป็นการไม่ยุติธรรมเลยหากว่าผู้กระทำความผิดจะไม่ได้รับผลร้ายอันเนื่องมาจากการกระทำที่ตนกระทำความผิดนั้น ซึ่งในปัจจุบัน วัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้นทดแทนไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะเป็นสิ่งที่ล้าสมัยและไม่ชอบด้วยมนุษยธรรม แต่ก็ยังคงมีอยู่เพราะคนส่วนมากยังต้องการให้อาชญากรได้รับผลร้ายหนักพอกับความอุกฉกรรจ์ของความผิดที่ได้ทำขึ้น โดยวัตถุประสงค์นี้ ถ้ามองอีกแง่หนึ่งจะมีได้ค้ำึงถึงความปลอดภัยของสังคมเพราะเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษจนสาสมและถูกปล่อยตัวออกมา ก็อาจเป็นภัยต่อสังคมอยู่ได้

(2) การลงโทษเพื่อการยับยั้งหรือป้องกัน (Punishment as a Deterrence or Restraint or Prevention)

การลงโทษเพื่อป้องกันมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีประโยชน์นิยมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากผลร้ายของ อาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แก้ไขหรือลดทอนผลร้ายของอาชญากรรมที่ได้เกิดขึ้นแล้วให้หมดสิ้นไป หรือให้เหลือน้อยที่สุดและไม่ลุกลามต่อไป โดยการลงโทษตามทฤษฎีนี้มุ่งที่จะหยุด หรือลดอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้น

(3) การลงโทษเพื่อดัดแปลง (Reformative Theory)

พื้นฐานของความคิดในการลงโทษเพื่อดัดแปลงก็คือป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก โดยลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล ทั้งนี้เนื่องมาจากการกระทำความผิดเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำของแต่ละคนที่มีลักษณะไม่เหมือนกัน ประกอบกับความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก การลงโทษเพื่อดัดแปลงจะมีแนวคิดที่คัดค้านการลงโทษในระยะเวลานาน และหาวิธีการอย่างอื่นแทนการลงโทษจำคุก² เช่น นำโทษกักขังหรือโทษปรับมาใช้แทน หรือให้ศาลรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี ในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ดังนั้น การลงโทษจึงเป็นการที่รัฐกำหนดภาวะอย่างหนึ่งอย่างใดแก่บุคคล ซึ่งภาวะนั้นโดยปกติธรรมดาแล้วถือเป็นสิ่งที่ผู้กระทำความผิดไม่พึงปรารถนา แต่กำหนดเพื่อที่จะได้ตอบจากการที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมขึ้น แต่การลงโทษนั้นก็มิใช่สิ่งที่เป็นสาระสำคัญที่สุด แต่การลงโทษก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดไว้ในทุกรัฐ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ทั้งนี้หลักเกณฑ์วิธีการและวัตถุประสงค์ของการลงโทษต่างหากที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษอย่างเหมาะสม

¹ Jerome Michael and Herbert Wechler, Criminal Law and its Administration (Chicago : The Foundation Press Inc., 1940), p. 7.

² ประเสริฐ จันทราเวช, "วิธีการทักเตือนการลงโทษจำคุกในระยะสั้น," วารสารนิติศาสตร์ เล่ม 4 ฉบับที่ 1, (2515) : 129.

การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษในต่างประเทศ

การรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษใช้เพื่อเลี่ยงผลร้ายของโทษจำคุกในระยะสั้น โดยเห็นว่า การลงโทษจำคุกในระยะสั้นไม่สามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายดังกล่าว เพราะมีระยะเวลาสั้นเกินกว่าที่จะอบรม แก้ไขนิสัยของผู้กระทำความผิด

กระบวนการและเงื่อนไขในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษในต่างประเทศ

ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ดุลพินิจของศาลญี่ปุ่นในการรอกการลงโทษนั้นจะต้องพิจารณาจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา หมวด 4 ของประเทศญี่ปุ่น ที่ว่าด้วยการรอกการลงโทษ (Suspension of Execution of Sentence) ในมาตรา 25 และมาตรา 25-2^๕ ซึ่งมีเงื่อนไขต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เงื่อนไขของผู้มีสิทธิได้รับการพิจารณารอกการลงโทษ

ก. คดีที่กระทำความผิดนั้นศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี (ไม่ว่าโทษจำคุกนั้นจะต้องทำงานหนักหรือไม่ต้องทำงานหนัก) หรือโทษปรับไม่เกิน 200,000 เยน (มาตรา 25 วรรค 1)

ข. เป็นผู้ที่ไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน (ไม่ว่าเป็นโทษจำคุกที่ไม่ต้องทำงานหนัก หรือโทษอื่นที่หนักกว่า) หากเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน โทษนั้นต้องล่วงเลยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยนับจากวันที่การต้องโทษนั้นได้สิ้นสุด หรือวันที่โทษนั้นถูกยกเลิก (มาตรา 25 วรรค 1)

ค. ในกรณีที่เป็นผู้ที่กำลังอยู่ในระหว่างระยะเวลาการลงโทษตามคำพิพากษาในคดีก่อน และได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ในระหว่าง ระยะเวลาการลงโทษนั้นจะมีสิทธิได้รับการรอกการลงโทษ อีกก็ต่อเมื่อคดีใหม่นั้นศาลพิพากษาจำคุกไม่เกิน 1 ปี (ไม่ว่าต้องทำงานหนักหรือไม่) และมีเหตุอันควรปราณี (มาตรา 25 วรรค 2 ตอนแรก)

ง. ต้องมีเหตุอันควร เป็นการให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาในแต่ละคดีว่ามีเหตุอันควรที่จะรอกการลงโทษได้หรือไม่

^๕ มาตรา ๒๕ (หลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษ) ในกรณีที่บุคคลใดตั้งจะกล่าวต่อไปนี้คือคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทต้องทำงานหนัก หรือไม่ต้องทำงานหนัก เป็นเวลาไม่เกิน ๓ ปี หรือตั้งคำพิพากษาให้ลงโทษปรับ ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ เยน หากมีเหตุอันควร ศาลอาจสั่งให้รอกการลงโทษไว้ก่อนในระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี และไม่เกิน ๕ ปี โดยนับระยะเวลาตั้งแต่เริ่มคำพิพากษาข้างที่กล่าว

๑. บุคคลที่ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทไม่ต้องทำงานหนัก หรือโทษอื่นที่หนักกว่า

๒. บุคคลที่แม้เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทไม่ต้องทำงานหนัก หรือโทษอื่นที่หนักกว่าภายในระยะเวลา ๕ ปี นับจากวันที่การต้องโทษตามคำพิพากษาในคดีก่อนได้สิ้นสุดลง หรือวันที่โทษนั้นได้ถูกยกเลิก

ในกรณีที่บุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทไม่ต้องทำงานหนักหรือโทษอื่นที่หนักกว่า และกำลังอยู่ในระหว่างระยะเวลา รอกการลงโทษ ได้กระทำความผิดขึ้นอีกและถูกพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทต้องทำงานหนักหรือไม่ต้องทำงานหนัก เป็นเวลาไม่เกิน ๑ ปี ประกอบกับหากมีเหตุอันควรปราณี ก็ให้นำบทบัญญัติในวรรคก่อนมาใช้บังคับ แต่ห้ามมิให้นำบทบัญญัติในวรรคก่อนมาบังคับใช้กับบุคคล ที่ถูกใช้มาตรการควบคุมสองต่อสองที่บัญญัติไว้ในวรรค ๑ ของมาตรา ๒๕-๒ และได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ภายในระยะเวลาที่ถูกควบคุมสองต่อสองดังกล่าว

ประเทศฝรั่งเศส

การรอกการลงโทษ (Simple Suspension)

มาตรา 734 ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกหรือโทษปรับ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกมาก่อนทั้งในกรณีความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาร้ายแรง ศาลจะพิพากษาพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการลงโทษไว้ก็ได้

มาตรา 735 ภายในระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคว่าพิพากษาให้รอกการลงโทษถ้าผู้ที่ถูกศาลพิพากษามีได้ตกอยู่ภายใต้การไต่สวนว่ากระทำ ความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกลงโทษในคดีนั้น

ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 738 ในกรณีผิดเงื่อนไขในวรรคแรกให้ลงโทษที่รอกการลงโทษ ไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง

การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ (Suspension with Probation)

มาตรา 738 ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุก ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดและรับโทษจำคุกมาก่อน ทั้งในกรณีมีความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาร้ายแรงหรือเคยได้รับ โทษจำคุกแต่มีกำหนดเวลาไม่เกินหกเดือน ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการลงโทษไว้โดยมีกำหนด ระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีแต่ไม่เกินห้าปี และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นก็ได้

การรอกการลงโทษในวรรคแรกไม่อาจทำได้ หากศาลที่พิพากษาในคดีก่อนได้สั่งรอกการลงโทษและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติไว้

จากบทบัญญัติแม่บทในเรื่องการรอกการลงโทษของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งแบ่งการรอกการลงโทษออกเป็นสองลักษณะ กล่าวคือ

1. การรอกการลงโทษธรรมดา แยกได้ดังนี้
  - ก. ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกหรือปรับ
  - ข. ไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกมาก่อน
  - ค. ศาลรอกการลงโทษได้โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ
2. การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ
  - ก. ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุก
  - ข. ไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน
  - ค. หากได้รับโทษจำคุกมาก่อนต้องมีกำหนดไม่เกินหกเดือน
  - ง. ศาลรอกการลงโทษให้ได้แต่มีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีไม่เกินห้าปี

จ. ต้องกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติด้วย

ฉ. หากศาลเครอกการลงโทษโดยมีการคุ้มครองประพฤติก่อนจะไม่สามารถรอกการลงโทษได้อีก

จะเห็นได้ว่า มาตรการรอกการลงโทษในประเทศฝรั่งเศสนั้น จะแบ่งแยกการรอกการลงโทษทั้งสองลักษณะอย่างชัดเจน และเงื่อนไขในการที่ศาลจะมีคำสั่งรอกการลงโทษจึงต่างกันด้วยการรอกการลงโทษธรรมดา นั้นใช้ได้กับการรอกการลงโทษปรับด้วยเช่นเดียวกันกับในประเทศญี่ปุ่น การรอกการลงโทษแบบธรรมดา นี้ ศาลสามารถสั่งรอกการลงโทษได้โดยให้เพียงเหตุผลสมควรเท่านั้น ระยะเวลาในการรอกการลงโทษนั้น ศาลสามารถ กำหนดขึ้นเองตามความเหมาะสมแต่ละกรณีไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่ศาลจะมีคำสั่งรอกการลงโทษลักษณะ นี้ได้จะต้องไม่ปรากฏว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ส่วนกรณีการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขเพื่อคุ้มครอง ประพฤติด้วยนั้น เหตุที่ต้องบังคับว่าจะต้องมีการคุ้มครองประพฤติด้วยก็เนื่องจากการเพิ่มเงื่อนไขว่าผู้ที่เคย ได้รับโทษจำคุกมาก่อนแล้วแต่ไม่เกิน 6 เดือน ก็ยังสามารถรอกการลงโทษได้ ทั้งนี้แล้วแต่กรณีเป็นรายบุคคล ไปไม่ได้เป็นบทบังคับ ศาลว่าจะต้องรอกการลงโทษให้เสมอไปและหากในครั้งแรกศาลสั่งรอกการลงโทษโดย มีการคุ้มครองประพฤติก่อนแล้ว จะไม่สามารถสั่งรอกการลงโทษโดยการคุ้มครองประพฤติก่อนได้อีก

กระบวนการและเงื่อนไขในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษในประเทศไทย

เงื่อนไขรอกการลงโทษหรือการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุก มาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิด แต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัว ภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครอง ความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

1. ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกิจกรรม บริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร
2. ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอื่นเป็นกิจจะลักษณะ
3. ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติดูอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดทำนองเดียวกันอีก

4. ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วย
 อย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

5. เงื่อนไขอื่น ๆ ตาม ที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิด กระทำ
 หรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอ ของผู้กระทำความ
 ผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่
 การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือ
 เพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตาม ที่กล่าวในวรรค ก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติม
 ขึ้นอีกก็ได้

จะเห็นได้ว่า ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรื้อการลงโทษ
 หรือการรื้อการกำหนดโทษไว้เฉพาะโทษจำคุก เท่านั้นที่สามารถที่จะรื้อลงโทษหรือรื้อการกำหนดโทษได้
 ซึ่งจากการศึกษาแล้วพบว่าในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศญี่ปุ่นหรือฝรั่งเศส ได้บัญญัติโทษปรับเข้าไว้ในเงื่อนไข
 ของการรื้อการลงโทษหรือการกำหนดโทษเอาไว้ด้วย ซึ่งเป็นข้อแตกต่างอย่างชัดเจนกับหลักเกณฑ์และ
 เงื่อนไขการรื้อการลงโทษหรือการกำหนดโทษในประเทศไทย ซึ่งบัญญัติเงื่อนไขไว้เฉพาะโทษจำคุกเท่านั้น

แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับโทษปรับ

โทษปรับเป็นโทษที่มีสภาพบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด Gerhardt Grebing กล่าวว่า
 โทษปรับมีขึ้นเพื่อลดทอนที่ในการที่ผู้เสียหายจะทำร้ายผู้กระทำความผิด เป็นการแก้แค้นทดแทน โดยปรากฏ ในกฎหมาย
 อัมมูราบี กฎหมายอินเดียโบราณ กฎหมายฮีบปโตโบราณ และกฎหมายกรีกโบราณ⁷ เป็นที่เข้าใจกันได้ว่าโทษปรับ
 คือโทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สิน อันได้แก่ ตัวเงินของผู้กระทำความผิดเพื่อตกได้แก่ แผ่นดิน นั่นคือถือว่าเป็นการจ่าย
 ค่าทรัพย์สินเป็นการไถโทษ(Composition) เมื่อผู้กระทำความผิดจ่ายค่าไถโทษ ให้แก่รัฐแล้วก็จะไม่มีการแก้แค้น
 ทดแทนกันอีกต่อไป

ตามกฎหมายสมัยอยุธยา เริ่มการปรับตามศักดินาแต่ถือว่าเป็นโทษสถานเบา จึงมักใช้ควบกับการลงโทษ
 อย่างอื่น เช่น ตามกฎหมายมณเฑียรบาลกำหนดว่า “ระหว่างเข้าเฝ้า ถ้าผู้ใดเจรจากระชบกันให้มีโทษถึงตาย
 ถ้ามีผู้นำของขึ้นถวาย ผู้ใดบังอาจชวงชิงทำให้ของแตกหัก สูญหาย ให้ลงโทษสามประการ ประการหนึ่ง
 ให้ตัดนิ้วมือเสียกึ่งหนึ่ง ประการหนึ่ง ให้ทวนด้วยลวดหนึ่งซี่สิบที่ ประการหนึ่ง ให้ไหมหัวค้อน”⁸ ต่อมาเมื่อมีการทำ
 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีการนำโทษปรับมาใช้สำหรับผู้กระทำความผิดอย่างเป็นระบบ มากขึ้นโดยยกเลิก
 การปรับตามศักดินาโดยเด็ดขาด มีการกำหนดวันชำระค่าปรับ การกำหนดให้มีการจำคุกแทนค่าปรับ

⁷ Gerhardt Grebing, the Fine in Comparative Law: a survey of 21 countries.

⁸ กฎมณเฑียรบาลที่ 58

ดังนั้น โทษปรับจึงมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ก. เป็นโทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และทรัพย์สินนั้นคือเงิน การบังคับเอาแก่ทรัพย์สินอื่น เช่นข้าวของ เครื่องประดับไม่ใช่โทษปรับ
- ข. เงินที่บังคับได้มา หรือค่าปรับ ต้องตกเป็นของแผ่นดิน หรือตกเป็นของหลวง ซึ่งค่าปรับนี้ จะมีใช้ค่าเสียหายในทางแพ่ง
- ค. โทษปรับเป็นโทษที่อาจใช้เป็นเอกเทศโดยไม่มีโทษอื่นด้วยก็ได้ หรืออาจใช้ควบคู่กับโทษอาญาสถานอื่นด้วยก็ได้ ในกฎหมายต่างประเทศนิยมใช้โทษปรับสถานเดียว เช่น ประเทศเวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ประเทศเวลกฎหมายอาญาอาร์เจนตินา⁹ ใช้ลงโทษในความผิดลหุโทษ

หลักเกณฑ์การลงโทษปรับตามกฎหมายไทย

มาตรา 28 ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล

มาตรา 29 ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมีฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นว่าเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา 24 มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

มาตรา 30 ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษา ให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลา นั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้นั้นต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา 22 ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันที

⁹ Argentina Penal Code "The American Series of Foreign Penal Code"

มาตรา 30/1 ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท ผู้ต้องโทษปรับ ซึ่งมีโชนิติบุคคล และไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้อง ต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติ และสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับผิดชอบ

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับ ประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกัน มิให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้นั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา 30 มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา 30/2 ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 30/1 แล้ว ความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงาน ว่าผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอชำระค่าปรับได้ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา 30/1 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตดังกล่าวและปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับก็ได้

ในระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหากผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าวต่อไป อาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับก็ได้ ในกรณีนี้ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับ

วิวัฒนาการของการรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษปรับ

นักอาชญาวิทยา นักทัณฑวิทยา และนักนิติศาสตร์ของต่างประเทศได้เสนอแนะว่า การนำโทษปรับมาใช้ อย่างกว้างขวางและแพร่หลายไม่ได้หมายความว่ารัฐโดย ผู้ออกกฎหมายจะกำหนดให้มีโทษปรับอย่างไร เมื่อใดก็ได้หากแต่จะต้องอยู่ใต้กฎเกณฑ์และทฤษฎีอีกมากมายจนถือได้ว่าหลักในเรื่องโทษปรับเป็นระบบในตัวเอง จากรายงานการวิจัยเรื่อง The Fine in Comparative Law: A survey of 21 Countries ของ Dr.Gerhardt Grebing พบว่า ใน 21 ประเทศการใช้โทษปรับอย่างเป็นระบบ โดยที่รัฐพยายาม จะจัดส่วนเสียของโทษปรับ ให้หมดไปตามแนวทางที่ตนเห็นสมควร เช่น สวิตเซอร์แลนด์ กรีซ นอร์เวย์ เยอรมัน ออสเตรียและโปรตุเกส ใช้หลักกำหนดค่าปรับโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ของผู้กระทำความผิดเพื่อแก้ข้อเสีย ที่ว่าโทษปรับ ทำให้คนจนต้องเดือดร้อนแต่คนฐานะดีจะได้เปรียบ ประเทศฟินแลนด์ เดนมาร์ก สวีเดน ใช้ระบบปรับตามวันโดยเอารายได้ต่อวันของผู้กระทำผิดมาคำนวณคิดหาจำนวนค่าปรับ โดยคูณกับจำนวนวันที่ศาลจะสั่งปรับ การปรับจึงสั่งเป็นวันๆ เช่น ให้ปรับ 7 วัน อัตราค่าปรับก็จะแตกต่างกันไปตามรายได้ ของผู้กระทำความผิด

ปัญหาที่สำคัญคือ ในทางปฏิบัติค่าปรับบังคับยาก อาจเก็บไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย วัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับก็จะล้มเหลว ซึ่งก็ได้มีการแก้กฎหมายในหลายประเทศให้มีการ ใช้โทษอื่นแทนโทษปรับ ได้หรือมิฉะนั้นก็ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจ และเป็นฝ่ายผ่อนปรนการชำระค่าปรับเสียเอง ภายใต้หลักเกณฑ์ ที่เหมาะสม เช่น ชะลอ หรือรอกการลงโทษปรับ ให้คุมประพฤติระหว่างการรอกการลงโทษปรับ ให้ผ่อนเวลาการ ชำระค่าปรับ หรือยกเลิกค่าปรับที่ค้างชำระภายใต้เงื่อนไขที่ศาลเห็นว่าเหมาะสม

วิเคราะห์การนำการรอกการลงโทษมาใช้กับโทษปรับในประเทศไทย

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 28 ถึง 30/2 ได้วางหลักเกณฑ์ของการลงโทษปรับ วิธีการบังคับโทษปรับ และมาตรการบังคับค่าปรับเมื่อ ไม่มีเงินชำระค่าปรับไว้จากมาตรา 29 จะเห็นได้ว่าเมื่อศาลพิพากษาให้ปรับจำเลย จำเลยย่อมมีเวลาที่จะปฏิบัติ คือนำค่าปรับมาชำระภายใน 30 วัน ในกรณีที่ไม่มีเหตุอันควรสงสัย ว่าจำเลยจะหลีกเลี่ยงการชำระค่าปรับจำเลยก็ไม่ถูกกักขัง แต่มีเวลาที่จะนำเงินมาชำระถึง 30 วัน แต่ถ้าจำเลยเป็นคนยากจนจริงจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร จึงเห็นว่าจะนำเรื่องการรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษ (Suspension of Sentence) มาใช้กับโทษปรับด้วยเพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ให้อำนาจศาลแต่เฉพาะกรณีการลงโทษจำคุก ซึ่งศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ไม่มีกฎหมายใด เปิดช่องทางให้ศาลใช้อำนาจรอกการลงโทษปรับได้ ทำให้เกิดผลเสียตามที่กล่าวมาแล้วก็คือผู้กระทำผิด เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ศาลจะลงโทษปรับเพราะสภาพแห่งความผิดไม่ถึงขั้นจะลงโทษจำคุก ไม่ได้รับประโยชน์จากการ บรรเทาโทษดังกล่าว ในบางกรณีผู้กระทำผิดโดยไม่เจตนา หรือความผิดไม่ร้ายแรงและไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ผลจึงกลายเป็นว่ารัฐก็ไม่ได้รับค่าปรับและยังสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน การดูแลผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับ ผู้ถูกกักขังต้องเสียสุขภาพจิต และอาจกลายเป็นอาชญากรขึ้นไป ทั้งไม่มีผล

ในทางเข็ดหลาบเกรงกลัวในการที่จะกระทำ หรือไม่กระทำ หรือไม่กระทำความผิดอีก เพราะถือว่ารับโทษเสร็จไปแล้ว ถ้าสามารถรอลงโทษได้ในส่วนของโทษปรับก็ยังคงเป็นข้อเตือนใจ ว่ามีชนกัปกหลังอยู่อย่างกระทำขึ้นอีก ถ้าทำผิดอีกก็จะมีผลร้ายรุนแรงขึ้น ด้วยเหตุนี้ในบางประเทศตามที่กล่าวมาในตอนต้น จึงมีแนวความคิดว่าควรนำวิธีการกำหนดโทษและรอลงโทษปรับมาใช้กับโทษปรับด้วย

เมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษปรับนั้น ไม่อาจชำระค่าปรับโดยที่มีไซประสงคจะปฏิบัติตาม หรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายอาญา คงมีเพียงมาตรการบังคับให้มีการยึดทรัพย์สินของผู้ต้องโทษนั้นเพื่อนำมาชำระค่าปรับที่จะยังคงให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของ โทษปรับนี้ที่จะให้ผู้ต้องโทษจะต้องชำระค่าความเสียหายให้แก่สังคมที่ได้รับความเสียหายอันเกิดมาจากการกระทำความผิดของตน หรือกรณีไม่อาจยึดทรัพย์สินเพื่อนำมาชำระค่าปรับได้ ผู้ต้องโทษจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ และหากปรากฏว่าการไม่ชำระค่าปรับนั้นผู้ต้องโทษประสงค์จะหลีกเลี่ยงที่จะไม่ชำระค่าปรับ ศาลยังจะสั่งเรียกประกันหรือสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนด้วยก็ได้ ซึ่งการกักขังแทนค่าปรับนี้หากพิจารณาแล้วมิได้เป็นไปตามความมุ่งหมายของโทษปรับ และยังมีผลกระทบต่อผู้ต้องโทษให้ได้รับความเดือดร้อนที่ต้องสูญเสียเสรีภาพ ซึ่งในทางข้อเท็จจริงผู้ต้องโทษก็จะถูกนำไปกักขังรวมกับผู้ต้องโทษจำคุกอื่น ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่จะมีผลกระทบต่อจิตใจของผู้ต้องโทษดังกล่าว รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อถึงครอบครัวของผู้ต้องโทษนั้นด้วย ตลอดจนจนรัฐเองต้องรับภาระต่าง ๆ ที่จะต้องรับผิดชอบดูแลมากขึ้น ทั้งในสถานที่ บุคลากร และค่าใช้จ่าย เพราะเท่าที่ผ่านมาจำนวนของ ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่อาจชำระค่าปรับ ได้มีเป็นจำนวนมาก เนื่องด้วยในสภาวะการณ์ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังคงเป็นคนยากจนหรือมีรายได้น้อย ความสามารถที่จะชำระค่าปรับของบุคคลดังกล่าวจึงเป็นปัญหาของบุคคลเหล่านี้ และถึงแม้ว่ามาตรา 30/1 จะได้มีการหามาตรการอื่น ๆ บางมาตรการมาใช้บังคับแทนการลงโทษปรับ โดยการให้บุคคลดังกล่าวโดยเฉพาะบุคคลธรรมดา หากไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ด้วยเหตุฐานะทางการเงินและศาลได้พิจารณาประวัติ และสภาพความผิดของผู้นั้นแล้ว อาจสั่งให้ไปทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับได้อีกทางหนึ่ง มาตรการดังกล่าวจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ผู้ต้องโทษไม่อาจชำระค่าปรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเป็นมาตรการที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ นั้น จึงเป็นเรื่องที่จะต้องนำมาพิจารณาอย่างยิ่ง

ปัญหาในมาตรา 30/1 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันในกรณีของให้ทำบริการสังคมแทนการชำระค่าปรับนั้น มีกรณีที่น่าพิจารณาว่าเหมาะสมหรือยัง ดังต่อไปนี้

1. การร้องขอเพื่อขอทำบริการสังคมนิติบุคคลไม่สามารถร้องขอได้ ซึ่งในกรณีของผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล จะต้องทำอย่างไรในกรณีของการถูกลงโทษปรับ ถ้าไม่มีเงินชำระค่าปรับ สุดท้ายก็ต้องกับไปใช้วิธีการริบทรัพย์สินภายใน 30 วันตามมาตรา 29 อีก เพราะจะไปกักขังแทนค่าปรับก็ไม่ได้ เพราะผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคลจึงไม่สามารถกักขังหรือให้ทำบริการสังคมได้ เมื่อต้องริบทรัพย์สินภายใน 30 วัน จะเป็นกรณีที่จะกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของจำเลย และทำให้เสียหายต่อผู้ถือหุ้น ระบบการเงิน การลงทุนภายในประเทศอาจจะ

กระทบกระเทือนพนักงานของบริษัทและครอบครัวจะว่างงาน ซึ่งเป็นปัญหาตามมาในภายหลังได้ ซึ่งในประเทศไทย เคยมีคำพิพากษา 7 วินิจฉัยว่าให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับจะถือว่าจำเลยไม่ชำระค่าปรับไม่ได้ แต่การผ่อนเวลานั้น ก็เป็นดุลพินิจของศาลไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ดังนั้นการทำเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่

2. ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกและปรับด้วย แม้โทษปรับที่ศาลพิพากษาไม่เกิน 8 หนึ่นบาท แต่จำเลยต้องถูกจำคุกแล้วจำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับ จำเลยจะขอทำบริการสังคมได้อย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ต้องรับทรัพย์สินทำให้มีผลกระทบกระเทือนกับครอบครัวของจำเลยอีก

3. ตามมาตรา 30/1 เป็นกรณีที่ผู้ต้องโทษต้องร้องขอต่อศาลเอง ดังนั้น จึงมีคำถามว่าถ้าผู้ต้องโทษ ไม่ร้องขอศาลจะมีอำนาจสั่งได้ไหม

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังกล่าวผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขมาตรา 56 ประมวลกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับ มาตรา 30/1 คือต้องบัญญัติถึงการรอกการลงโทษปรับไว้ด้วย ซึ่งอาจจะบัญญัติอัตราโทษปรับไม่เกิน 8 หนึ่นบาท เท่ากับมาตรา 30/1 เพื่อจะได้แก้ปัญหาค่าปรับไม่ชำระจะเป็นเรื่องที่ว่าศาลจะสั่งให้ขยายเวลาชำระ ค่าปรับได้ไหม ชอบหรือไม่ หรือขจัดปัญหาคือเพื่อให้ศาลมีอำนาจสั่งให้รอกโทษได้ โดยอาจให้ทำบริการสังคม ไปด้วย โดยศาลมีอำนาจสั่งได้เอง ไม่ต้องให้ผู้ต้องโทษร้องขอ ซึ่งจะส่งผลดีดังต่อไปนี้

1. ในด้านของศาล จะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจ ได้อย่างกว้างขวางและเหมาะสม มากยิ่งขึ้น เช่นเมื่อกฎหมายได้บัญญัติให้ลงโทษจำคุกและปรับหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ศาลอาจใช้ดุลพินิจ รอกการลงโทษได้ตามเห็นสมควร

2. ในด้านครอบครัวผู้กระทำความผิด การรอกการลงโทษหรือการรอกโทษปรับ เป็นการเปิดโอกาส ให้ผู้กระทำความผิดกลับไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวของตนได้ตามปกติอันจะไม่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชาติ

3. แก้ไขปัญหาเรื่องการผ่อนชำระค่าปรับที่ศาลจะใช้ดุลพินิจให้ ซึ่งการรอกการลงโทษปรับนั้นมีผลแตกต่างกัน กล่าวคือ การผ่อนชำระค่าปรับนั้น สามารถนำมาใช้ได้กับกรณีนิติบุคคลกระทำความผิด หรือบุคคลกระทำความผิด ที่มีฐานะพอสมควร เมื่อศาลเปิดโอกาสให้ผ่อนชำระค่าปรับได้ นิติบุคคลหรือบุคคลประเภทนั้น ก็สามารถที่หาเงิน มาผ่อนชำระค่าปรับได้ แต่การรอกการลงโทษปรับนั้นนำมาใช้กับบุคคล ซึ่งมีฐานะยากจนจริง ๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ แม้ศาลจะผ่อนหรือขยายระยะเวลาชำระค่าปรับให้ก็ยังไม่สามารถหามาชำระค่าปรับได้อยู่ดี ดังนั้นหากไม่เปิดโอกาส บุคคลเหล่านี้ก็จะถูกกักขังหรือรับทรัพย์สินถ้าเขาไม่ขอต่อศาลตามมาตรา 30/1

ดังนั้นถ้าพิจารณาถึงความสัมพันธ์กันของตัวบทกฎหมายแล้ว จึงเห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคแรกใหม่ โดยให้บัญญัติหลักเกณฑ์โดยเพิ่มโทษปรับเข้าไปด้วย เพื่อที่จะให้มีการรอลงโทษปรับได้ เพื่อแก้ ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งหมด และเพื่อประโยชน์ ความชัดเจนเหมาะสมในการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป ดังนี้

“ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 8 หมื่นบาท....”

หากมีการแก้ไขแล้วก็จะประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น โดยหลักเกณฑ์การรอลงโทษปรับก็จะใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรอลงโทษจำคุกที่บัญญัติไว้ในมาตรา 56 วรรคแรกนั่นเอง

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2545.
- จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติ บัณฑิตยสภา, 2511.
- ณรงค์ ใจหาญ. รายงานสรุปโครงการวิจัย เรื่อง “ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษ และการนำไปปรับใช้ในกฎหมายอาญา.” ดุลพาท (พฤษภาคม-สิงหาคม 2549) : 1-59.
- ทวีเกียรติ มั่นะกะนิษฐ์. ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- ประเสริฐ จันทรเวช. “วิธีการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในระยะสั้น.” วารสารนิติศาสตร์ เล่ม 4 ฉบับที่ 1 (2515) : 129.
- ปรีชา นำเพชร. “ดุลพินิจของศาลในการรอลงโทษ หรือรอกำหนดโทษ : ศึกษาแนวคำพิพากษา ของศาลฎีกา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ภาสกร ญาณสุธี. กลวิธีรอลงโทษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ออตตา, 2543. โสต สุตานันท์. “การขอลปล่อยชั่วคราวเพื่อหาเงินชำระค่าปรับ.” ดุลพาท เล่ม 61 ตอน 3 (2548) : 59-73.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

อัยยรัช บุญส่งสุวรรณ. "ปัญหาข้อจำกัดการรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 56." วิทยานพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

Black Law Dictionary 7th Edition by Bryan A. Gerner editor in chief. St. Paul, Minn. West Publishing Co., 1999.

Bentham, Jeremy. An Introduction to the Principle of Moral and Legislation. Conn : Hafnen Publishing Co., 1970.

Jenome Michael and Herbert Wechler. Criminal Law and Its Administration. Chicago : The Loundation Press Inc., 1940.

